

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЕНГЕШ

Черекледе суу кётюрюлюрге кьоркьюу кетмегени бла байламлы табийгъат кыйынлыкъдан сакъланыуну энчи низамы кийирилгенди

КъМР-ни Башчысы **Юрий Коков** Правительствоу юйюнде Элбрус районда табийгъат кыйынлыкъны хатасын кетериу жаны бла кенгеш бардырганды.

Аны кезиунде адам да ачымаганды, болсада хал кьоркьюулуду, дегенди республиканы Башчысы Правительствоу оночуларына, министрволаны бла ведомстволаны, право низамны сакълаучу органланы, къутхарыучу службаланы келчилерине. Бахсан черекде суу кётюрюлгени бла байламлы А-158 федерал жолну 12 жери бузулганды, тёрт кёпюрню, ток баргъан ызланы суу алып кетгенди. Терс-Кьол, Байдаевка, Тегенекли элле токсуз кьалгандыла, газ ыз да бузулганды. Адамланы кьоркьюусулукъларын сакълар мурат бла газны азайтырга тышгенди. Табийгъат кыйынлыкъланы тохтатыу, аланы хатасын кетериу эм от тышоуден сакълау жаны бла дайымда ишлеген Пра-

вительствоу комиссия жеринде ишлейди. Бюгонлюкде Минги тауну тийресинде тёрт мингден аслам турист барды. Юйлерине атланганланы кьоркьюусулукъларын жалчытыу жаны бла мадарла тамаманандыла. Бузулгъан трассаланы машина ёталмагъан жерлеринден адамла жаяу барадыла. Адамланы табийгъат кыйынлыкъ болгъан жерден чыгъарырга керек болса деп, тёрт вертолёт хазырлыкъда турады.

Медицина эм билим беруу учрежденила чырмаусуз ишлерча, суу, аш-суу бла жалчытыуда кемчиликле болмазча битеу мадарла толтуруладыла.

Юрий Коков табийгъат кыйынлыкъны хатасын кетергенлени кьоркьюусулукъларын сакъларга кереклисине энчи эс бурганды. «Жарсыгъа, бизни бу вопрослада сынаубуз барды», - дегенди регионну оночуусу.

Жыйылыуда **Юрий Александрович** районда жашагъанлагъа болушлукъ этиуню, ангълатыу ишни бардырыуну, Элбрус районну администрациясында, жууаплы министрволлада бла ведомстволлада «кызыу ызы» телефонун ачыуну, республиканы череклеринде халны дайымда тинтиуню юслеринден буйрукъла бергенди.

Зольск, Бахсан, Урван, Май, Черек, Терк, Прохладна районлада черекледе суу кётюрюлюрге кьоркьюу сакъланганы бла байламлы КъМР-ни Башчысыны Буйругуу бла 5 июльдэн башлап республикада табийгъат кыйынлыкълардан сакъланыуну энчи низамы кийирилгенди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоу пресс-службасы.

БОЛУМ

Баш борч - халкыны кьоркьюусулугъун жалчытыргъады эмда халны андан ары осалландырмазгъады

Къабарты-Малкъарда тау череклени суулары жагъаларындан чыгып, жолланы бла кёпюрлени бузгъанларындан сора, аланы тюзетиу эмда жангыртыу ишле кьолгъа олсагъат алыннган эдиле эмда кыстау бара турадыла. КъМР-ни Башчысы **Юрий Коковну** буйругуу бла республи-

бла эллиле чырмаусуз жалчытылынадыла. Медицина, билим беруу учрежденияла, альплагерьле бла соллу базала хар замандача ишлеп турадыла.

Черек районда суу жагъаланы бегитип тургъан дамбаны оюлганы беш минг чакълы бир адам жашагъан Ауши-

Парламент

Бет жарыкълы урунганлары, бийик профессионализмликлери бла махтау тапхандыла

КъМР-ни Парламентини кезиуню сессиясыны ахырында тюрлю-тюрлю сфералада жетишимле болдургъанланы, бет жарыкълы ишлегенлени сауыгъалау ариу тереге айланганды. Ма бу жол да каникуллагъа кетерден алгъа республиканы законла чыгъарыучу органында 80-ден аслам адамга, ала уа кырал къулукълада ишлегенле, алимле, врачла, устазла, спорт школланы башчылары, энергетикле, асламлы информация органлада ишлегенле эм кёп башха усталыкъланы келчилери эдиле, Парламентини Сыйлы грамотасы, Спикерни Ыразылыгы берилгендиле.

Жыйылгъанланы алгышлай, Парламентини спикери **Татьяна Егорова** бюгонлюкде Россейде кыйын, аны бла бирге уа жууаплы ишле бардырылгъанларын чертгенди. «Кыралыбызны даражасы ёседи, экономика ышаннгылы

айныды, промышленность-да, эл мюлкде алгъа атламан бардыла, культурада, спортда да жетишимле уллудула. Ала уа бек алгъа адамларыбыз кеслерин аямай урунганларыны, иш кёллюклерини хайырындандыла. Биз барыбыз да кыралыбызны даражасын кючлеуге, халкыны кьолайлы жашауну жалчытыуга кьолдан келгенни этебиз», - дегенди ол.

Татьяна Борисовна Парламентини пленар кенгешлери бардырылгъан залында тюрлю-тюрлю усталыкъланы бла тёлюлени келчилери жыйылгъанларын, аланы да сайлагъан ишлерине сыймеклик, жууаплылыкъ, бийик профессионализм бирикдиргенлерин чертгенди. «Сиз сайлагъан ишигизни усталарысыз, иш кёллюгююз бла коллегаларыгъызыны, жамауатны хурметине тийишли болгъансыз. Барыбыз да бирге болсакъ,

республиканы, кыралыбызны да кючлю, жетишимли, кьолайлы да эталлыкълысыз. Сиз усталыгыгъызгъа, граждан борчугъузгъа кертчиликни юлгюсюн кёргозтесиз», - деп кьошханды ол.

Ызы бла сауыгъалау башланганды. Алай бла КъМР-ни законла чыгъарыучу органыны Сыйлы грамотасына тийишли кёрюлгенлени арасында жер эм ырысхы халла жаны бла министрни орунбасары **Уяналы Таймураз** да бар эди. Ол экономиканы айнытыуга салгъан кыйыны ючюн белгиленгенди. Билим бериуде ишлегенлени уллу къаууму да сауыгъалангандыла, ол санда жарыкъландырыу, илму эм жаш тёлюну ишлери жаны бла министрни орунбасары **Геккиланы Солтан**, инглиз тилден устаз **Герийланы Марина** эм башхала.

Ахыры 2-чи бетдеди.

каны битеу жеринде кыйын болумну низамы андан ары бардырылады.

Элбрус районну Тегенекли элинде терк болушлукъ берген службаланы бригадалары ишлегенли экинчи күн барды. Ала, ауур техниканы хайырланып, жолланы бузулгъан жерлерин тюзетедила, Бахсан сууну ызын Четет таладан, федерал магъаналы кёпюрден, энчи иели юйледен да бир жанына бурадыла. Бюгонлюкде суу, газ эмда ток

герге уллу кьоркьюу салып турады. Властьланы баш борчу - халкыны кьоркьюусулугъун жалчытыргъады эмда халны бютюн кыйыннга айландырмазгъады. Битеу чыккъан проблемалагъа олсагъат эс буруп, тийишли мадарла этер ючюн энчи правительствоу комиссия кьуралып, ишлеп турады.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоу пресс-службасы

Бет жарыкылы урунганлары, бийик профессионализмликтери бла махтау тапхандыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Саулык сакълауда кеп жылланы ишлегенлери, бу сферада бийик жетишимле болдурганлары ючюн СПИД-ни профилактикасы эм жукъган аруулагъа къажау араны врачлары да белгиленгендиле, аланы арасында уа бёлюмю башчысы врач-инфекционист Жазаланы Роза да. Усталыкларына тийишли багъа берилгенли араларында «Маяк» санаторийни башчысы Мамайланы Айшат, Республикалы сабий клиника больницаны хирургия бёлюмюю врачы Сабанчыланы Халим, Элбрус районну ара больницасыны хирургия бёлюмюю медсестрасы Черкесланы Раузат, Тери-венерология диспансерни врачы-дерматовенерологу Уналаны Марина да бардыла.

Ол кюн Парламентни Сыйлы грамотасы асманлы информация органлада ишлегенге да берилгенди. «Къабарты-Малкъар» къырал телерадиокомпанияны информация бериуелени бардырган Жангоразланы Мариям бу саугъага жар-

налистиканы, телевиденияны эм радиону айнытууга салгъан къыйыны ючюн тийишли болганды.

Халкыны социальный эркинликлерин сакълау жаны бла жууаплы ишни толтургъанлары ючюн грамота Нальчикни эмда Черек районну урунуу, иш бла жалчытуу эм социальный къоруулау араларыны келечилери Залийханланы Залинагъа бла Батчаланы Алимге (Черек районда араны башчысы) да берилгенди.

Парламентни баш саугъасына предпринимательде да тийишли кёрюлгендиле. «Адамеи» общественно коммерциялы директору Байдаланы Салих, ЖАКО кондитер фабриканы производство жаны бла башчысы Гайыланы Светлана да аланы арасындадыла. Жарашдыруучу судьяланы ишлерин жалчытууда этген къошумчулуклары ючюн саугъаланганы тизмесинде Нальчик суд участканы судьясы болушлукчуу Эттеланы Аминат да барды. Жер-жерли власть органланы ишлерин ачыкъ этиуде жетишимлери ючюн

«Черекские вести» газетни подписка жаны бла бёлюмюню башчысы Шукаланы Роза белгиленгенди.

Ол кюн КъМР-ни Парламентни спикерини Ыразылыгы да берилгенди. Аны бла Элбрус районну жер-жерли айыруу комиссиясыны башчысы Жаппуланы Даниял инсанланы кьол кётюруу жаны бла эркинликлерин жалчытууда жетишимлери ючюн саугъаланганды.

Спикерни Ыразылыгына РФ-ни Пенсия фондуно пенсияны тэлеу жаны бла бёлюмюю тамата эксперти Уналаны Залина, Былым эли ветеринар лечебницааны заведующиси Толгурланы Маилге да тийишли болгандыла. Ала пенсияланы юлештиуде низам сакъланганы эмда республиканы агропромышленный комплексин айнытууда къыйыны ючюн саугъалангандыла.

Ахырында Татьяна Борисовна жыйылгъанланы энтта бир кере алгышлаганды эмда мындан ары да жетишимле, жангы саугъала тежегенди.

ТИКАЛАНЫ ФАТИМА.

Къырау

Тапландырыу ишле кече, кюн да барадыла, техника, адам саны да кёбейтилгенди

КъМР-ни премьер-министри Мусулканы Алий Элбрус районда бузулгъан кёпюрлени бла холланы тап халгъа келтириу ишле къалай баргъанларына къарагъанды. Администрацияны башчысы Залийханланы Къаншаубий анга шёндюю болуму юсонден билдиргенди. Табийгъат къыйынлыкъла

дыргъан окъуна этедиле. Газ эмда суу бла да битеу район жалчытылады. Чегет талада бузукълукъла тюзетиле турадыла.

«Урдор «Кавказ» федерал казна учрежденияны таматасыны орунбасары Виталий Гулаков жол службала кече, кюн ишлегенлерини, техниканы саны 17-ден 30-гъа дери, иш-

суу ашагъан жерни тюзетедиле. Машинала чырмаусуз жюрюйдюле. Россейни МВД-сыны Элбрус районда бёлюмюню ГИБДД-сыны инспекторларыны дежурстволары къуралганды.

Мусулканы Алий республикада бир-бир жерлени суу басаргъа къоркъуу алыкъа кетмегини, пронозлагъа кере энттада сакъ жауунла жауаргъа, ала халны осалландырыгъа боллукъларын эсертгенди. «Ол себепден дайымда хазырыкъда турургъа, халкыны къыйын болумладан къорууларгъа кереклисин эсден кетермезге, контрольно къатыландырыгъа керекди. Бек башы-болушлукъгъа терк келген службаланы хайырындан федерал жолда эллиле, туристле да жюрюрча этерге, адамланы ток, газ, суу бла да жалчытыргъа къолдан келгенди», - дегенди.

Бюгюнлюкде районда ишлеген техниканы саны 46-гъа жетдирилгенди, 300-ден аслам адам къармашады, аладан 10 торлюсю эмда 90 адам МЧС-ниликдиле, деп билдиргенди Россейни МЧС-ини КъМР-де Баш управленийыны таматасы Михаил Надежин.

Объектледе премьер бла бирге Кырал Думаны депутаты Геккиланы Заур да болганды.

Алиса ТАРИМ, Элбрус районну администрациясыны пресс-службасы

мындан ары уллу хата салмаз ючюн, кече, кюн да тинтиуле барадыла.

Тырынаузуу тийресинде Бахсан сууу кётюрюлгени 40 сантиметрге тошгенди. Хар элде жууаплы къуллукъчула бла ишчиле дежурство бардырадыла. Ток бла жалчытуу толусунлай къуралганды. Бусагъатлада энергетикле суу басхан жерледе болгъан электроизланы чыпынларын бегитиуу бла къоршедиле, бир-бирлерин а алышын-

чилени да 25-ден 45-ге дери кёбейтилгенлерини юсонден билдиргенди. «Прохладный-Бахсан-Азау» А-158 федерал жолну суу ашагъан эмда бузган участкаларыны бир кесеги тап халгъа келтирилгендиле. Бусагъатда жолну 71-чи километринден жолчула суу бир жанына кетерча этедиле, 83-чю эмда 93-чю километрледе уа кёпюрлени электроизланы чыпынларын бегитиуу бла къоршедиле, бир-бирлерин а алышын-

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны БУЙРУГЪУ

Тау этекледе сакъ жауунладан сора Бахсан эмда Черек суула кётюрюлгенлери, аны хатасындан а Нейтрино элде кёпюр оюлганы, Прохладный-Азау федерал машина жолну алты жери да бузулганы, Терс-Кьол, Байдаево, Тегенекли элде адамлагъа бек керекли системалагъа хата жеттени, Элбрус, Бахсан, Прохлада, Черек районлада бир-бир элени бла Бахсан шахарны суу басаргъа къоркъуу кетмегини эмда хауа болулма алыкъа тюзелмегенлери бла байламлы, «Табийгъат эмда техноген къыйынлыкълардан халкыны бла жер-жерлени къоруулау юсюнден» Федерал законнга, Россей Федерацияны Правительствоосуну «Къыйын болумланы юслеринден алгъадан билдирюу эмда аланы хатарларын кетериу жаны бла бир къырал системаны юсюнден» 2003 жылда 30 декабрьде чыгарылгъан 794-чю номерли, «Табийгъат эмда техноген къыйынлыкъланы классификациялау юсюнден» 2007 жылда 21 майда чыгарылгъан 2004-чю номерли бегимлерине, Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуну Къыйын болумланы юслеринден алгъадан билдирюу эмда аланы хатарларын кетериу, дагыда ондан сакъланууну жалчытуу жаны бла комиссияны 2018 жылда 5 июльдан онуноуна тийишлиликде:

1. 2018 жылда 5 июльда 9 сагъатдан башлап:

Къабарты-Малкъар Республиканы жеринде Къабарты-Малкъар Республиканы Къыйын болумланы юслеринден алгъадан билдирюу эмда аланы хатарларын кетериу жаны бла бир къырал системасыны жер-жерли подсистемасыны (андан ары халанда жер-жерли подсистема деп жазылып калыкъсыды) кючлерине бла кереклерине энчи низам кийирирге;

жер-жерли подсистеманы кючлери бла кереклери регион даражада не мадар эталыкъларын тохташдырыгъа;

Элбрус эмда Бахсан районлада жер-жерли подсистеманы кючлерине бла кереклерине Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2018 жылда 11 июльдан 52-РГ буйругъу бла кийирилген «Улуу хазырыкъда туруу» деген низамны кетерирге.

2. Къыйын болумладан сакъланыуу эмда аланы хатарларын кетериу жаны бла ишлени къуруу эмда тамамлау ючюн жууаплыкъланы Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоостуну Председателини орунбасары – Къабарты-Малкъар Республиканы инфраструктура эмда цифрли айныуу министри В.Х.Болотоковну боюноуна салыргъа.

3. Россей Федерацияны Граждан къорууланууну ишлери, къыйын болумла эмда табийгъат къыйынлыкъланы хатарларын кетериу жаны бла министерствосуну Къабарты-Малкъар Республикада Баш управленийыны былай мадарла этерге тийишлиди:

а) аварияланы хатарларын кетериу жаны бла болжалгъа салынмазлыкъланы тамамлау къатышхан кючлени бла кереклени ишлерин бирге тийиширирге;

б) къыйын болумланы алгъадан билдирюу ючюн дайымда тинтиуле бардырыгъа;

в) къыйын болумланы хатарларын кетериу иш каалай баргъаныны юсюнден шарланы дайымда жьырга, айырыргъа эмда управление органлагъа бла жер-жерли подсистеманы кючлерине берирге, алгъадан билинген эмда чыгып къалгъан къыйын болумланы, адамланы бла жер-жерлени къорккучуу суузулукълары къалай жалчытылгъанларыны, аланы къоруулар ючюн не мадарла этилгенлерини юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2018 жыл 5 июль, №67-РГ

халкъа билдирюу турургъа.

4. «Гидрометеорология эмда тегерекдеги кьудурет халын тинтиуу жаны бла Шимал-Кавказ управление» федерал къырал бюджет учрежденияны филиалы – Къабарты-Малкъарда Гидрометеорология эмда тегерекдеги кьудуретни халын тинтиуу жаны бла арасы тийишлиди:

а) Бахсан, Малка, Терк, Чегем эмда Черек суулада халгъа дайым контролю этилип турууну жалчытыргъа, керек болса, къошакъ гидрология постла да къуаргъа;

б) «Бийик тау геофизика институт» федерал къырал бюджет учреждение бла бирге ырхы келирге къорккучуу жерледе контролюн кючлендирирге.

5. Муниципал районланы бла шахар округланы жер-жерли администрациялары тийишлиликде:

а) халкыны бла жер-жерлени табийгъат эмда техноген къыйынлыкълардан къоруулау жаны бла мадарла этерге;

б) онучу органланы бла жер-жерли подсистеманы бёлюмлерини къыйын болумланы хатарларын кетериуге хазыр болуучу халгъа келтирирге;

в) торлю-торлю организацияланы башчылары бла, ала иеликни не формасы бла ишлегенлерине да къарамай, экономиканы объектлерини чырмаусуз ишлерин жалчытуу жаны бла мадарла этерге;

г) къыйын болумладан сакъланыуу эмда аланы хатарларын кетериу ючюн муниципал финансла бла ырыскы жетеригин бла къаллыгын тохташдырыгъа.

6. «Шимал Кавказын юлешуучу регионла аралы компаниясы» ПАО-ну филиалы – «Каббалкэнерго», «Газпромагораспределение Нальчик» акционер общество электроизланы, газ быргъыланы бузукълукъларын тюзетиуу жаны бла болжалгъа салынмазлыкъланы ишлени тамамларга тийишлиликде.

7. «Федерал жол агентствону «Кавказ» федерал автомобиль жолланы управленийысы» федерал казна учреждение автомобиль кётюрюлгени, Прохладный-Азау федерал автомобиль жолну бузулганы, суу ашагъан жерлерин тюзетиуу ишлени мычымай къуаргъа эмда суу жагъала, жолла оюлмазча къоруулау мадарланы алгъадан этерге тийишлиди.

8. Къабарты-Малкъар Республиканы Къурулуш эмда жол мюлк министерствосу:

а) Бахсан сууу чеге баргъанына кере Нейтрино элде бузулганы кёпюрню жангыртууну къолгъа алыргъа керекди;

б) Элбрус муниципал районну жер-жерли администрациясына суу быргъланы бузулганы жерлерин тюзетиуу жаны бла болжалгъа салынмазлыкъл мадарла этиуге себеплик этерге борчлуду.

9. Къабарты-Малкъар Республикада Ич ишле министерство тийишлиди:

а) бузулганы эмда суу ашагъан автомобиль кётюрледе бла жоллада машинала бла техника азыракъ жюрюрча болжаллы постла салыргъа;

б) табийгъат къыйынлыкъл жеттен жерледе жамауат низамны жалчытыргъа.

10. Къабарты-Малкъар Республиканы Культура министерствосу Къабарты-Малкъар Республикада жер-жерли подсистеманы кючлерине бла кереклерине къыйын болумуу низамы кийирилгенлини юсюнден халкъга хабар билдирилип турууну жалчытыргъа керекди.

11. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2018 жылда 11 июльда чыгарылгъан 52-РГ номерли буйругъу ючюн тас этеннге санаргъа.

Ю. КОКОВ

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Башланган жумуш эки кыауумуна да тап келирине, медицина болушлукь бютюн игилениригине ышандыргъанды министр

Бу кюнледе КъМР-ни саулыкь сакълау министри **Марат Хубиев**, ведомствону бөлүмюкнө таматасы **Юлия Шогенова** СМИ-лени келечилери бла тубешгендиле. Пресс-конференцияны кезиунде сөз Нальчикде сабийле туучу ююно мекаямы Онкология диспансерге бериллигини, шахарда сабий сакълагъан тиширүүлуга уа энди Перинатал арада саулыкьларына къараллыгыны, болушлукь да этиллигини юсюнден баргъанды. Аны аллында кюн а ол сагъынылган медицина учреждениялада ишлегенле бла тубешип, анда да бу тема кётюрлюк, кеп тюрлю оюмла да эшитилгендиле.

Айхай да, эм алгъа журналистлени барысын да сабийле туучу ююно врачлары, орта медицина персоналды, бирсиле да мындан ары кыайда ишлерикдиле, алагъа кыалай оную этилликти, къадаарлары кыалай болушлукь деген соруу жарсыхтады. Марат Баширович билдиргенича, 130-140 адамны Перинатал арагъа алыргъа болушлукьду. Бирсилери уа ише Бахсан, Урван, Май, Прохладна районлада тохташырыкъдыла.

Аны бла байламлы врачла узакълагъа жюрюрге уа ыразымыдыла, сора бюгонлюкде медицина учрежденианы бөлүмюне башчылыкь этип тургъан профессионаллагъа аланы даражаларына тийишли болушлукь жерле табыллыкъмыдыла дегенча сорууда да берилгендиле.

Министр айтханнга кере, ишсиз кыалмаса, врачла, бирсиле да кыалайла да барыргъа ыразылыкьларын кеслери билдиргендиле. Ол дагыда: «Кепле Нальчикге районладан жюрюйдюле да, мындан ары барып урунургъа уа нек жарамайды?» дегенди. Алай а аны ючюн хакълары башчаракь болушлукьн бла кыаллыгыны сюйгенлеге ол артыкь тынгылы жууап бермедиле.

Алай уллу тарыхы болгъан шахарны сабийле туучу ююно кыралны мындан

кыйын кезиунде да жабылмазгъа амал табылган эсе, энди аллай оную нек этилгенин билдирге излегенлеге уа бюгонлюкде республикада онкология аурууладан кыйналгъанланы саны есе барады, алагъа болушлукь тынгылы болушлукь мадарлары излейбиз, дегенди. Андан сора да, энди бошатыллыкь мекаямда Онкология диспансерни стационары, реанимация эм бюгонлюкде

жер табылмагъаныны хатасындан ачылыр онг чыкмай тургъан бир ненча жангы бөлүм да сыйынырыкьларын билдиргенди. Шендю Онкология ара болуп тургъан мекаямда уа поликлиника эм радиология бөлүм кыаллыкьдыла.

Жангы Онкология ара ишленирик эсе, быллай тюрлениуле неге керек эдиле, сора сабий сакълагъан тиширүүлуга бөлүнген жерле да азайтылгъанмы этирикдиле деп, да сорулгъанды тубешууде.

-Биз бюгонлюкде бу сферагъа бөлүнген ырыскыны хар сомун санарча болумдабыз. Жангы ара ишленгинчи онкологиядан

ауруган адамлагъа болушлукьну кыайгысын да этмей тураллыкь тюрлюбюз. Сора арт кезиуде туугъан сабийлени саны да азайгъанды. Аны себепли уа ундурукьланы бошуна тутар онгубуз да жокьду. Нек дегенде бир жер иги да багъа келеди. Сөз ючюн, былтыр 11205 сабий туугъанды, ол а, 2016 жыл бла тенгледиргенде, бир мингнге азды, -дегенди министр.

Перинатал арада энди кимлеге кыараллыгын толу аныларгъа сюйгенле да болгъандыла. Анда Нальчикде жашагъан тиширүүланы барысына да эм районладан саулуугу бла байламлы бир тюрлю кюркюулары болгъанлагъа багъарыкъдыла. Бюгонлюкде сагъынылган арада жангы - ЭКО этген бөлүм - ачылгъаны, аны хайырындан а шендю ючеулен сабий сакълагъаны да белгили болгъанды. Дагыда мында аналагъа болушлукь этерча онгла асламыракъдыла деген оюм айтылгъанды.

Перинатал арагъа шахардан, райондан да анча пациент жыйышдырылса, анда жыл

сайын бардырылыргъа тийишли мекаямны тазалау, жууу жумушла уа кыалай тамамланырыкьларын да соргъандыла СМИ-лени келечилери. Нек дегенде аны кезиую эки ыйыкь болуууду.

Ол саулайында да бир жолгъа башланмай, аны хар кыатысында энчи-энчи бардырылса, персонал, саусузла да апчымазларына ийнанганын билдиргенди М.Хубиев. Жуууну кезиунде ара ишин тохтагып кыаймазлыгынын, тиширүүлуга абызырагъа тошмезлигин Юлия Суфияновна да анылатханды.

Пресс-конференцияны кезиунде журналистле Элбрус районда сабийле туучу юйледен бири алгъаракьда жабылгъаны бла байламлы да адамла ыразы болмагъанларын эсертгендиле. Ол анда бир жылгъа жаламда 90 кыагъанакь жаратылгъанын, анда неонатология, реанимация бөлүмле ишлемегенлерин, башча айтханда уа, саулыкьларына кюркюу чыкыгъан аналагъа бла балачыкьлагъа анда аланы кытархыр онгла болмагъанларын сагъынылган ведомствону бөлүмюно башчысы толусуулай билдиргенди.

Ахырында министр шахарда сабийле туучу ююно Перинатал арада кётюрюу арт кезиуде республикада онкологиядан кыйналгъанланы саны есе баргъаны бла байламлы болгъанын дагыда чертгенди. Битеу кыарыуубузну кыагъанакь сакълагъан тиширүүлуга болушлукьгъа берип, кюн сайын а сагъынылган ауруу хорлагъанланы тас этип турууну да игилиги болмагъанын анылатханды. Бюгонлюкде башланган жумуш эки жанына да таплыкь келтирине, Перинатал арада аналагъа бла балагъа бийик медицина болушлукь тапдырыуу онглары бютюн толу хайырланылыкьларына ышанганды да билдиргенди.

МОКЪАЛАНЫ Зукура. Суратны **ТОЛГЪУРЛАНЫ** Райондан **Камал** алгъанды.

ПРОЕКТ

Ата-аналагъа - юйретуу дерсле, саусуз балачыкьлагъа - багъыу мадарла

Республикада психикалары бузулуп, нервалары ауругъанлагъа деп, «Алгъа атлам» деген жаңдаурлукь фонд кыаралгъанлы талай заман озгъанды. Бу кюнледе уа ол эмда Кыабарты-Малкъарда «Ростелеком» акционер общество, «Мен болушурукьма» деген волонтер биригиу да алагъа къошулуп, аллай ат бла проектн толтурууну къолгъа алгъандыла. Анга жораланып «Ростелекомну» жыйлыула бардырылыуучу залында тубешуу болгъанды. Ары уа юйорлеринде нервалары ауругъанла, аллай саусуз сабийлери

балалагъа психология болушлукь беруу жаны бла мадарла этилликдиле, профилактикагъа да эс буруулукьду. Абаданла курслада олтургъан кезиуде уа аланы сабийлерин волонтерла жубатырыкъдыла. «Ростелекомну» филиалыны директору Барасби Машуков, тубешууде селеше, быллай проектлеге себеплик этиуну компания бюгонлюкде кесини магъаналы социал политика ишине санагъанын чертгенди. «Сабийле бизни келир заманыбыздыла, аны ючюн биз аланы саулыкьларын игилендирир, ала хар жаны бла да айныр

бла бирге энчи ауруу болгъан балачыкь окъуй эди. Кызыым а кырууда анга жаны ауругъанын айтып тургъанды. Сора ол сабийге болушур амал излейме. Алай бла мен психология илмуну тинтип башлайма. Андан сора кызыым, мен да жаш телюу проектлеге кыатышханбыз. 30 минг проектен бизинки сайлагъандыла да, Санкт-Петербургда чакыргъандыла», - деп хабарлагъанды ол.

Андан кыайтхандан сора уа, Зара «Алгъа атлам» деген фондха барады да, аны директору Кыазийланы Асият бла кенгешеди. Алай бла «Ростелекомда» социал проектле жарашдырыуу жаны бла конкурс кыуралады. Анда да Зараны иши сайланады. Андан сора проектн толтуруп башларгъа онг чыгъады.

-Бу курсла психикалары бузулган сабийлеге саулыкьлу тенглеринде бирге окъургъа, ойнаргъа да себеплик этерлерине, аланы ата-аналарын а бу кыйын эмда магъаналы жумушда балаларына болушургъа юйретирликлерине бир ишеклим жокьду. Быллай жарсыу кепледе барды. Алагъа деп видеоролик да хазырлагъанбыз. Аны сайтха салгъанбыз», - дегенди Зара Кочесокова.

«Алгъа атлам» жаңдаурлукь фондну башчысы Кыазийланы Асиятны келечиси Бийнегерланы Линда уа ауруулары бла туугъан сабийлени саны жылдан-жылгъа кёбейе баргъанын, хар он сабийден жаламда экиси саулыкьлу туугъанларын жарсып айтханды. Аны оюмуна кере, кыагъанакьла саулыкьлу болур ючюн, медицина, социал, психология эмда педагогика жаны бла устава биригип ишлерге керекдиле, багъыуну уа комплекс халда бардырыргъа тийишлиди - дарманланы, реабилитацияны эмда энчи окъуу программаланы да хайырланы.

Ростелекомну директору Барасби Машуков эм проектни автору Зара Кочесокова

«Сабийни психикасы тюз айныр ючюн, анга кыайгысыз хал кыурап туургуу, аны бла бирге аны сагъыш этерге, ономларгъа юйретирге керекди. Аны ючюн а ата-анала кеслери да билимлерин ёсдюремле жаракь тюрлюю. Фонд анга эс бурлукьду, жамауат аллай сабийлени тюртдюм этмезине кыайгырыкъды, -деп, Линда Нальчикде 23-чю номерли школда коррекциялы классла бютюн кеп болгъанларын айтып, алагъа болушургъа чакыргъанды. Тубешууде 4-чю номерли лицейден психолог Елена Запороженко, тренер-психолог Узейир Нагоев, устаз Башийланы Жанна, дагыда башхала селешгендиле эмда курсланы кезиунде тамамланылыкь ишлени юслеринде юлгюле келтирип айтхандыла.

«Мен болушурукьма» деген проект энчи сабийлеге жашауда кеслерини жерлерин табаргъа болушхан кырал курсланы излемлерине келишеди. Окъуу быйыл 9 июльда башланырыкъды, дерсле «Ростелекомну» филиалында бардырылыкьдыла.

Ата-анала проектге бюсюрегенлерин айтхандыла, аны башламчыларына ыспас этгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзят.

болгъан ата-анала да келген эдиле.

Проект аз тубеген аурууладан кыйналган балачыкьла жамауадан айырылып кыалмазча этер мурад бла кыурагъанды. Анга кере Кыабарты-Малкъар кыурап университетни педагогика, психология эмда физкультура-спорт жаны бла институтуну преподавательлери бла психолог элли юйюрге юйретуу курсла бардырылыкьдыла. Дагыда ата-аналаны педагогика билимлерин ёсдюруу, саусуз

ючюн къолубуздан келгенни аямазгъа борчлукьбуз», - дегенди.

«Мен болушурукьма» деген волонтер биригуню башчысы эмда проектни автору Зара Кочесокова кеси да «Ростелекомда» ишлейди. Аны оюнчулары проектн жашауда бардырыргъа болушханлары ючюн ол алагъа жорек ыразылыкьтын билдиргенди. «Бу мени биринчи проектимди, кеси да бек сейир халда жаратылгъанды. Гитче кызыгъым

Оюм

Арт жылда бизни кыралда хайырлануучулары кооперациясыны мағанасы уллудан уллу болуп барады. Аны власть органда да сезгендире. Россияни Президентин Владимир Путин да: «Онтогузунчу ёмюрно ортанчы жылларында кыралып, ол экономиканы эмда эл мюлккө айнытыуда, мағаналы социал проблемаланы тамамлауда энчи жерни алганды. Бюгонлюкде да хайырлануучулары кооперациясы бек биринчиден адамланы сейирлерине тийишлилик ишлерге керекди», - деген эди.

ЭЛЛИЛЕНИ КЪОЛАЙЛЫКЪЛАРЫН КЁТЮРЮУНЮ КЪЫЙМАТЛЫ АМАЛЫ

Аны борчлары уа аз туюлду: агропромышленность комплексни тынгылы жангыртыу, ишчи жерле кырау, адамланы жумушларын жалчытыу... Бизни кыралга салынган санкцияларга кырау кюрешде да ол бек хайырлы амал бола берганы баямды.

Бюгонлюкде алай кооперация Россияни талай регионунда жетишимли ай-

жюрютюрге, анга себеплик этерге керек болганы баямды. Ансыз элчилени жашау болумларын игилендируону, налогланы асламырак жыйып башлауу юсюнден да айтыр амал жокъду. Алай, жарсыугъа, оноучула асламысында элли-фермер мюлкке эс буруп кыадыла ансы, потребкооперацияга хазна магъана бермейдиле.

онг бериуню юсюнден бегими болса керек эди. Жер-жерли самоуправление органла кооператорлагъа жарым минг гектар сюрюк жер берирге амал тапсала уа, ала анда мал ашха жараулу мирзеулюк битимле эмда консервала чыгъаруучу предпритиялагъа тахта кегетле ёсдюрюк эдиле.

республикада хайырлануучулары кооперациясына кирген организацияланы ишлери кырала барганы шарт эсленди. Алай бла энди ишни жангы, бютюн кыйыматлы амаллагъа таянып бардыругъа кечерге керекди. Анга уа уста специалистлени да кыатышдырмай жарарык туюлюду. Бюгонлюкде экономика артык иги халда болмагъанлыкъга, тири кыармашып, кооперацияны андан ары айнытырга кыолдан келлигине мен ишексимзе.

Жер-жерледе кооперация жаланда эл мюлк бла чекленип кыалырга керек туюлюду. Туризм, страховой жумушланы тамамлау, гюлле ёсдюрюк, бал чибинчилик дегенча сфералада да боллукъду бу амалны хайырын керюрге. Кооперативле кыурап, ётмек бишириу, татлы ашарыкыла, консервала, полуфабрикатла, промышленность эмда кырулуш товарла чыгъаруу, эт эмда сют продукцияны жарашдыруу, кир-кипчикни жыйып кетериу, медицина эмда юй жумушла бла жалчытыу эм кеп башха ишле бла кюреширге боллукъду.

Асламысында элле бла ишлей, хайырлануучулары кооперациясы алада жашау болумну игилендириу, ишизликни азайтыу, экономиканы кючлендириу жаны бла борчланы кеси боюнуна алады. Сёзсюз, кыралга да андан бир жанында кыалырга жарарык туюлюду.

Бизни республикада кеп болмай кыралган эл мюлк кооперацияны айнытыуу фонду да кооперативле бла кыаты байламлыкъда ишлер деп ышанама. КъМР-ни Правительствосуну кооперацияны айнытыугъа себеплик этген бегими, тийишли программаны жарашдыруу эмда жашауда бардыруу да эллилени жашау болумларын, къолайлыкъларын да игилендириуге уллу себеплик этерикди деп мен алай сунам.

Пшикан ТАОВ,
РАЕН-ни академиги, РФ-ни илмусуну сыйлы кыулукъчусу.

Къайгырыу

Мэр Нарт элни жамауаты жанлыды

Нальчик шахар округу администрациясына муниципалитетни санында болгъан Нарт посёлокда жашагъан къауум адам алгъаракъда тарыгып селешген эдиле. Ала айтханларыча, анда аллындан окъуна сабий садик ишленирге деп белгиленген жер участкада биреулен кеп фатарлы юй сюерге тебиренгенди.

Ол жашырын этилген иш

белгилегендиле. Айтханларына кёре, терк ёсе, кенгертиле баргъан журтда бюгонлюкде он минген артык адам жашайды. Ол себепден мында аллай махкеме болмай жарарык туюлюду. Ол ишленсе уа, ала аны кыатында адамла солурча терек бахча да кыурагъа хазыр болгъанларын билдиргендиле.

Ызы бла мэр юйню кырулушун бардырлыкъ адам

туюлюду, башланарны аллында садикни проектин жамауат сюзюуге чыгъарып, аны башха жерде орнатырга оную этилген эди. Алай шёндю эллиле аны дурус кёрмегенлерин чертгендиле эмда мэрден бу ишге кыатышырын тилегендиле.

Алай бла бу кюнде администрацияны башчысы **Таймураз Ахохов**, ары барып, жамауат бла тубешгенди. Сагъынылган тийреде жаланда сабий садик болургъа кереклисин эллиле бирча

бла тубешгенди. Ала халкъ айтханга кыулакъ салырга эмда ол участкада сабий садик болургъа керекди деп, ол оюмга келгендиле. Жер бу кырулушчугъа закон халда берилген эди да, аны кыоранчларын кыайтары олга да изленирикдиле. Администрацияны архитектура эмда шахар кырулуш департаментине уа проектин жангыдан жамауатны сюзюуне чыгъарырга буйрукъ берилгенди, деп билдиргендиле мэрияны пресс-службасындан.

най барады. Кырал власть органланы болушукълары бла ол Татарстанда, Башкирияда, Ульяновск, Калуга, Белгород областьда, Ставрополь эмда Алтай крайлада иги да аякъланганды дерчады. Бизнде уа алгын жыллада иги керюмдюле кергюзтген кооперация, экономикада осал турлениулеге да кыарамай, кесин не да этип сакъларгъа кюрешгенди. Энди уа ол жангы даражагъа чыкълганды дерге боллукъду.

Бу система жетишимли ишлер ючюн анда шёндюю технологияланы сингдирирге керекди, ол а бек кыйын борчду. Кырал болушмай аны не хазна тамамлагъын. Ол да жаланда жангы предпритияланы кыурау эмда эскилени жангыртыу бла чекленип кыалмай, аланы инвестиция проектлерин жашауда бардырырга себеплик этерге керекди.

Каббалкредитресобсоюзу башчылары шёндю бир талай белгилли инвестиция проектни кыолгъа алгъандыла. Сёз ючюн, «КООП» деген ат бла регионда сатыу-алыу сеть кыурау умут барды. Аны тюкенлеринде продукцияны асламысы кесибде чыгъарылган боллукъду. Ол себепден анга хайырлануучула да бегирек ышарыла дейдиле проектни авторлары. Дагъыда бу башламчылыкны бир игилиги – аны хайыры бла 120 ишчи жер кыураллыкды.

Жер-жерледе власть органла хайырлануучу кооперация бла байламлыкъ

Элде жашагъанланы кёбюсю кеси бахчаларында атери ёсдюрюк сатаргъа, малла тутуп аладан да аз-маз хайыр алыргъа кюрешедиле. Бюгонлюкде, иш артык табылмагъан кезиуледе, аланы аллай кыармашууларына эс бурмай жарарык туюлюду. Хайырлануучулары кооперациясы айныса уа, адамла аны пунктларында кеслери жарашдырган продукцияны тийишли багъасы бла сатаргъа онг табарыкдыла.

Шёндюледе уа кёбюсюнде аны саудюгерчилеге учуз багъасы бла берирге тюшеди. Юлгюге быллай шарт: айныган кыраллада эл мюлк товарла чыгъаруучула продукциялары ючюн аны розница багъасындан 75 процентин ала эселе, Россейде, экспертлени оюмларына кёре, ол жаланда 30 процент болады. Алай бла кооперация - эл тийреледе жашагъанланы къолайлыкъларын артык уллу кыйын салмай игилендирирге боллукъ амалды.

Бу системаны айнытыр ючюн талай магъаналы жумушну тамамламай боллукъ туюлюду. Анга уа законла чыгъаруучу, толтуруучу эмда жер-жерли власть органла да тири кыатышырга керекдиле. Сёз ючюн, КъМР-ни Правительствосуну республикада шахарлада бла район аралада муниципал сатыу-алыу жерлени Каббалкредитресобсоюзгъа ортакъгъа неда льгота халда сатып алыргъа

Курсла

Предпринимательле парталагъа олтурдула

Кеп болмай КъМР-де Предпринимательлеге болушуну фонду гитче эм орта бизнесде кыармашханлагъа курсла кыурагъанды. Бу иш Россияни экспорт арасыны экспорт школуну «Россейни предпринимательлерине экспортну бардырырга болушуу» деген билим беруу проектнин чеклеринде бардырылганды.

Курсла теориядан бла практикадан кыурагъандыла. Аланы кезиунде чеклеринде мастер-классла да кергюзтюлгендиле. Анга кыатышханла «Экспорт ишни мурдору» деген темагъа проектлени кыалай тамамларгъа кереклисине тюшонгендиле, ол санда бизнес-

менлеге халкъла аралы сатыу-алыу рынокну сайлауу, тыш кыраллада алычула излеуню, келишимле кыурауу, таможна документлени жарашдырууну, ахча кыалай тюрюк тёленингени, кыралдан кыалай болушукъ берилгени эмда башха жашырынлыкъланы юслеринден айтылганды. «Экспортёрла бла байламлыкъ жюрютюрге юйрениу» деген дерсе уа коллегалары бла танышырга, келишимле кыурагъа, бизнес-планларын бардырырга, клиентлерине бла партнёрларына жарык бетден керюнюрге юйренгендиле.

Бизни корр.

Дата

Аланы хар юйде ашыгып сакълайдыла

Жыл сайын июль айны экинчи ыйых кюнюнде Россейни почтасыны байрамын белгилейбиз. Ол датагъа жоралап тау эллерибизде почтада ишлегенлени юслеринден билдире турабыз. Бу жол кезиу Акъ-Суугъа жетгенди.

Аны почтасыны таматасы Бабаланы Светланады. Ол мында ишлегенли быйыл 25 жыл болады. Ары дери да элде почтада Сбербанкны бѐлюмюнде онбеш жыл ишлегенди. Бу огурулу тишируу алай бир заманы ичинде почтаны жумушун айыпсыз толтурганлай турады.

Бююнлюкде аны биргесине оператор Текеланы

Бабаланы Светлана.

Аминат, почтачыла Марина Ивасова, Елена Позновная, Александра Ерешенко ишлейдиле. Ала кюн сайын бери келген газетлени, письмоланы, посылкалары адамлагъа жетдиредиле. Газ, чыракъ, суу эм башха налогла ючюн телеучюледен ахча аладыла. Ол жумушлары тындыра хар бири кюн сайын, бек аздан, беш-алты километр жаяу жюрию. Инбашларына газетледен, журналладан толу арткакълары кѐтюрюп, айланч-къыланч жоллагъа чыгъадыла. Жауун, къар, къызыу деп къарамайдыла. Адамланы ыразы этерге кюрешедиле.

Почтаны иши кюн сайын къыстауду. «Газетлеге, журналлагъа жазылыу кампанияла башлансала, жумушубуз бютюн да борчлуду. Хар почтачы адамла бла аныгъатыу ишле бардырады. Ёз тиллеринде чыкъгъан «Заман» газетге энчи эс бѐледиле», - дейди почтаны таматасы.

Светлана кеси да бу ишге уллу эс бурады. Жазылыу кампаниялары кезиулеринде адамлагъа телефон бла сѐлешип эслерине салады. Ол кезиуледе почтагъа кеслери сѐлешгенле да бардыла. Аланы атлары ол хурмет бла сагъынады: Улбашланы Хауа, Созайланы Роза, Кючмезланы Римма, Кючмезланы Адалбий, Бачиланы Мариям, Жаболаны Яхуа, Ботталаны Идрис, Махийланы Азиза эм башхала. Ала барысы да ёз тилибиз, культурабыз, адетлерибиз, тѐрелерибиз ючюн жарсыгъан адамладыла.

Была барысы да абаданладыла. Аладан юлгю алып, жаш тѐлю да ёз тилинде чыкъгъан чыгъармалагъа да эс бурса тийишли эди, дейди ол.

Къайсы элибизде да почтачыла аман ишлемей-

Александра Ерешенко бла Текеланы Аминат.

диле. Ауур жюкню кѐтюрюп, кюн сайын тау эллерибизни орамларыны къыдырадыла. Жамауатха газет, журнал юлешедиле, пенсиячылары ахчаларын да къолларына тутурадыла. Аладан ыразылыкъ да табадыла, кѐп алгъышлагъа тийишли да боладыла.

Барысын да почталада ишлегенлени профессионал кюнлери бла алгъышлай, «Заман» газетни редакциясыны атындан алагъа саулукъ, узакъ ѐмюр тежейбиз. Хар заманда да адамлагъа ахшы хапарла келтириучюле болсунла.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Кѐрмюч

Краснодарда суратлау искусстволаны кѐрмюч залында «Женщины Кавказа» деген экспозиция ачылганды. Мында XIX-XX ѐмюрлени эски суратланы, гравюраланы эмда акварель суратланы репродукциялары салынгандыла.

Бу проект «Мир Кавказа» регион жамауат фонду себеплиги бла 2002 жылда къуралганды. Энчи бу кѐрмючге Антропология бла этнография музейни, Россей этнография музейни фондларында, Шимал Кавказы республикаларыны музейлеринде эмда энчи коллекциялада сакъланган озгъан заманда белгиле художниклени эмда фотографланы ишлери жыйылгандыла. Экспертлени оюмларына кѐре, керти кадрла миллет шартланы кѐплюгон неден иги кѐргюзтедиле.

лай бир заман, кюч салыу керек эди фотографха бу такъыйкъяны тохтатырча. Бу аслам жыйында биреулен къымылдаса окъуна, сурат жагъылып къалады. Айхай да, турууларында къатылыкъ, тиклик сезиледи. Болсада композиция – аламатды.

Кѐрмючню бусагъатдагъы бѐлюмю бир талай фахмулу тишируу бла танышдырады. Аланы арасында – Совет Союзда биринчи тишируу-дирижѐр Вероника Дударованы портрети. Мында дагъында кѐп болмай жашаудан кетген айтхылы журналистканы Фатима Салказанованы суратын да кѐржюрге боллукъду. Краснодарда экспозиция-

Тѐбен элде тепсеуле

... Ма ауур гюлмендиси бла гюржюлю къызыны портрети. Аны къалын чачы инбашларына тюшеди, ачыкъ, къайгысыз кѐзлери къараучугъа

аралыпдыла. Бу суратда уа къыш пальтоланы бла эки эрменли къыз олтурадыла. Бетлерини жартысы жюн жаулукъла бла жабылсала

да, уялгъан ышанлары тынч билинедиле. Мында къазакъ, авар эмда къабарты къызлагъа да тюберге боллукъду – аланы барыны да ариу, таза бетлери.

Психология сыфатладан сора, фотографла тюрлю-тюрлю жерледе жашагъан тишируулары кийимлерини энчиликлерин да суратлагъандыла. Документлени ариу гравюрала толтурадыла.

– Суратланы кѐбюсю къуралгъанладыла. Ол а нени юсюнден айтады? Тишируула тынгылы хазырлангандыла эм омакъ жыйрыкъларын, баш кийимлерин, жасау затланы кийгендиле эмда камераны аллында тѐгерек неда тизгин болуп олтургъандыла. Ма бу артыкъ багъалыды: муслийман жорукълагъа кѐре адамны суратха тюшюрюрге жарамай эди, алай бююн

биз кѐргенле къалай эсе да дин тыйыулары онларгъа къолларындан келгенди, - дейди кѐрмючню къураучусу Артѐм Бузов. - *Энди уа тюрслеп бир къарагъыз XIX ѐмюрню ахырында Тѐбен Элде баргъан малкъар тойгъа, - деп хапарлайды андан ары Артѐм. - Суратда жюз бла жарым адам барды. Бек сейир-тамашады. Къал-*

ны бир кесегин орнатхандыла – беш жюзден 145 экспонатны. Къалай-алай болса да, кавказлы тишируу – от жагъаны эмда адамланы арасында мамырлыкъны сакълаучуну – сыфаты толу ачыкъланганды.

Анна ЮРКОВА.
«Аргументы и факты» газет.
28.06.2018 ж.

СЫЙ БЕРИУ

КЪАЙСЫННЫ ЧЕГЕМИНДЕ ТАУГЪА МУСТАЙ КАРИМНИ АТЫ АТАЛЛЫКЪДЫ

Къабарты-Малкъарны бла Башкъртостанны эки закий жазычуу - Къулийланы Къайсын бла Мустай Карим - шүөлүк жюрюткенди, керек кюнде бир бирлерине билеклик эте, ызларындан келген төлюлеге къарындашлыкны юлгюсюн көргюзткенди. Алгъаракълада республикада Чегем аузунда тауладан бирине Къулий улу аты аталган эди. Бу кюнде уа аны къатында таугъа Мустай Каримни аты берилликти. Алай бла эки айтылыкъ адамны шүөлүклары ёмюрлеге сакъланырыкъды. Бу ишни тамамларгъа бизге Башкъртостандан делегация келгенди. Аны бла байламлы Нальчикде Къулийланы Къайсынны эсгермесине аллында къууанчы жыйылыу болгъанды, аны республиканы альпинизм, таулагъа ёрлеуден эм спорт туризмден федерациясыны вице-президенти **Ботталаны Мухтар** бардыргъанды.

КъМР-ни Жазычуларыны союзну правлини башчысы Белпайланы Муталип, Къайсын да, Мустай да урушну азаптыгын сынагъанларын, андан экиси да жаралы болуп къайтханларын, алай эсе да, адамлыклары тас этмегенлерин чертгенди. «Эки закий да бир бирлерине къонакъбайлыкъ этгенди, чыгъармалары бла халкъларыны маданиятларын байыкъландыргъандыла. Карим назмуларында тау болургъа сыйгенини юсюнден дайым

жазгъанды, бюгюн аны мураты толады», - дегенди ол.

КъМР-ни Парламентини башчысыны орунбасары **Жанатайлары Салим** а бу башламчылыкъ башха-башха миллетлини жаш төлюлерин шүөлүкыгъа юйретуи иште улуу магъананы тухтанын чертгенди. «Чегем аузунда эки тау Къулийланы Къайсынны бла Алим Кешоковну атларын

спорт министр **Руслан Хасанов** айтхандыла. Ала да, эки жазычу да, миллетлерини ёттемликери болгъанларын черте, таугъа чыгъарыкылагъа ахшы жол тежегенди.

Башкъртостанны делегациясыны башчысы, анда Орус география обществону белюмюню келечиси, РФ-ни культурасыны сыйлы ишчиси **Камиль Зиган-**

Альпинизм, таулагъа ёрлеуден эм спорт туризмден федерациясына, болушлукъ этгенлеге ырызылыгыбызны билдиребиз, деп чертгенди.

Камиль Зиганшин Мустай Каримни сабийлери Альфия бла Ильгиз, туудугъу Темирбулат республикада жашагъанлагъа ийген къагъытларын да окъугъанды. Анда ала аталары

ларгъа осуят этгенди». Ызы бла ол Жанатайлары Салимге бла Мухадин Кумаховха Орус география обществону (РГО) дипломларын сауғалагъанды.

РГО-ны келечиси, поэт, барджырчы, лётчик-инструктор **Александр Линник** а бек алгъа жыйылгъанланы кеслерине къонакъгъа чакъыргъанды. Бизни халкъларыбызны араларында шүөлүк тас боллукъ тойюлдю, ол да эки жазычуубузну шүөлүкларыча ёмюрлюкю. Дуняда огурлу не зат бар эсе да, ала, аны тизгинлеринде жыйып, бизге къойгъандыла. Экинчи жыл мен Север полюсха экспедициягъа барлыкъма. Биз Къайсынны бла Мустайны суратлары бла байракъ хазырлап, анда орнатырыкъбыз, дегенди ол.

Жыйылгъанлагъа ырызылыгын Къулийланы Къайсынны юй бийчеси **Элизат** билдиргенди. «Эки закийни шүөлүклары, бир бирлерине къалай иги болгъанларын кесим көргениме насыплым. Ала адам къатындагъыла, жууукъ-тенгери бла араны къалай къуаргъа кереклисини юлгюсю эдиле», - деп, ол къонакълагъа Къулийланы Къайсынны 100-жыллыгына аталып басмаланган китапаны сауғалагъанды.

Жыйылыуу ахырында Башкъртостандан къонакъла, къонакъбайла да Къайсынны эсгермесине голле салгъандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.
Сурат авторнуду.

жюрютедиле, энди аланы къатларында таугъа халкъ сыйген жазычу Мустай Каримни аты аталады. Ала барысы да айтылыкъ адамла эдиле, миллетлерини керти уланлары, ала ёсе келген төлюлеге ахшы юлгю болгъанлай къаллыкъдыла. Биз да, закийлеча, шүөлүккю багъалай жашайыкъ, баям, ала бизден аны излери эдиле», - деп къошханды ол.

Алгъышлау сёзлерин культура министр **Мухадин Кумахов** бла

шин Къулийланы Къайсын, Мустай Каримча закий адамла ёмюрге бир кере туадыла, дегенди. Ала ариу, таза ниет тутадыла - бусагъатда ол аз тобейди. Ала, огурлулукъыгъа бла тюзлюкге кертичи бола, адамланы араларында сыймеклики бла шүөлүккю юсюнден жазгъандыла. Туугъан жерлерин, къырларын белгили этиуге алача улуу къый хазна киши салмагъанды. Биз Къабарты-Малкъарны башчыларына, Жазычуларыны союзну,

Къабарты-Малкъаргъа кеп кере келгенин, аны жерлерин, тауларын, адамларын жюрюкден сыйгенин айтадыла: «Ол 1962 жылда «Къабарты-Малкъар дестеринде» Къулийланы Къайсыннга аталгъан назмусунда былай жазгъанды: «Мен билмей эдим бийикде кюн жылыракъ болгъанын, Мен билмей эдим узакъдагъы жулдула жарыгъыракъ жылтырагъанларын». Ала, шүөлүк жюрюте, бизге миллет-лерибизни энчиликлерин сакъ-

АКЦИЯ

Жандауурлукъ бла халаллыкъ - жашауну тутуругъу

Озгъан ыйыкъда Прохладный шахарны Культура эм солу паркында «Жюрюкден жюрюкге» деген ат бла жандауурлукъ концерт баргъанды. Аны КъМР-ни Жамает палатасыны Жаш төлю совети, «Единая

Семеновала чыкыгъандыла. Бирлери тепсеп, бирлери жырлап, къараучулары къууандыргъандыла.

Прохладный шахарда кеп миллет жашайды. Аллай жерде бир бирни ангылау, бир бирге билеклик этиу

бийле, ала бла баргъан таматала да кеслерине, башхалагъа да ыразы болуп къайтхандыла.

Бери келген сабийлени мороженыйле бла, татлы суула, ашла бла да сыйлагъандыла. Предприниматель Оксана Ли элли юч къыялу сабийге «Лимпопо» деген сабий солуу арагъа жюрюрге сертификатла бергенди. Алда сагъынылгъан паркны директору Бекалди Беков бла «Торговый Дом «Прохладный» акционер биригюде ишлегенле уа аттракционлада ойнаргъа ёксюз, къыялу, къыйын болумда жашагъан сабийлеге сауғагъа жюз бла жарым билет юлешгенди.

Дагъыда бу ишни бардырыргъа къыйын салгъанланы санында Андрей Бирюкку, Заур Абазеховну, Роман Литвиновну, Ратмир Бжениковну, Вячеслав Яценкону, предприниматель Амина Теуванованы эм шахар электросетлини ишчилерин сагъыныргъа керекди.

Ол кюн анда жыйылгъан ахча «Мир, где добро» деген жандауурлукъ фондха ётдюрюлгенди. Арабызда артык ырысхысы, къарыуу, онгу болгъанла аздыла. Болсада былай бир кюнде мудах сабийлени жюрюклерин жылытхан, бетлерин жарытхан - ол адамлыкны ишиди, ёсе келген сабийлеге да ариу юлгю. Бу ишни къурагъанлагъа ол кюн ыразылыкъ сёзлерин айтхала кеп эдиле. Мен да алагъа къошулама.

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Россия» партияны жер-жерли белюмю, ол тириени жер-жерли администрациясы бла бирге къурагъандыла. Байрамгъа сабий юйде ёсген ёксюзле, бир турлю бир къыялулуклары болгъан эм къыйын жашуу болумду юйюрледен сабийле, прохладначыла, башха жерледен къонакъла да келгенди.

Паркны сахнасына «Сияние гор», «Стёп-Данс» тепсеу къауумла бла бирге Диана Барскова, Карина Благодарная, Ринат Закураев, Мухамед Коздоков, Ася бла Аида

жашауубуз не халда болгъанын көргюзтген бир шартды. Жандауурлукъ бери республиканы кеп узакъ, жууукъ да элперинде-жерлеринде жашагъан, башханы жарсыууна сансыз болмагъан адамланы жыйгъанды. Баям, андан жарык эдиле бетле, жюрюкге да.

Сёз ючюн, «Сияние гор» тепсеу къауум ары Кенделенден баргъанды. Темуккуланы Элла юйретип, жыйырмадан артык сабий прохладначылагъа бир къауум ариу тепсеу көргюзткенди. Къызыу кюн узакъ жол арытхан эсе да, са-

Жууунуп, зауукъ алабыз деп, хата табып къоймагъызы

Жай исиледе келледе бла черекледе жууунургъа сыйгенле аслам боладыла. Алай эркин этилмеген жерледе жюзгенле сауукъларына улуу заран келтирирге боллукъларын эсде тутаргъа керекди. Роспотребнадзорну Къабарты-Малкъарда Управлениасы эм КъМР-ни Гигиена бла эпидемиология арасы санитар эм жужгъан ауруула бла байламлы болумну игилендирир ючюн суулары бла адамла солугъан жерлини черек, кел жагъаланы таза болгъанларына бла къалгъанларына кёз-къулакъ болганлай турадыла.

Бюгонлюкде Нальчикде «Курорт», «Нарт» «Трек» келле, Золка, Терк, Черек эм Лескен черекле тинтилгенди. Былай иш жайны узуну бардырыллыкды. Специалистле сууну бла юземеми микробиология, паразитология эм санитар-химия халлары къорккусузлукъга келишгенлерине бла къалгъанларына къарайдыла.

Алай бла бюгонлюкде республикада сууладан - 62, жерден а 14 проба алынганды. Алыкъа къорккурча сылтау ачыкъланмагъанды. Болсада Роспотребнадзорну келечилери жууунурдан алгъа, таза, къорккусуз жерлини сайларгъа эм, улуу келлю болмай, кеслерине, жанындагъылагъа да сакъ болургъа чакъырадыла.

Ыйыктыкты гороскоп

7 июльдан 14 июльга дери

КЪОЧХАР. Бу ыйыкка кеп ууак-төөк ишлеригизни тындырып, уллу жумушланы кьолга аллыксыз. Ол жолда чырмаула да чыгарыкыдыла, алай иш келлююгюз эмда кюч-кыаруу сала билген кылыгыгызы хар кыйынлыкдан да ётерге болушуркыдула.

ТАНА. Ырыскы кьолайлыгыгызы игиленирикки. Хар жумушугузну планнга кёре тындырыгызы, хар неге да энчи эс буругуз. Ишигизде, юйор жашауугузду да ырахатлык сезилгенлей турады, ол а жашауугузну уютон жарытады.

ЭГИЗЛЕ. Бу ыйыкка жангы адамла бла танышырыксыз. Кёлюгюз да чыгармачылык тюбешиледеди, тюрко-тюрко проектледеди. Ол жаны бла тындырган жумушларыгызы эсеплери да ахшы боллукыдула.

АЙЫРЫЧАБАКЪ. Бусагаатда юйорюгюзге, юйдегизге артык эс бурганлай турлуксуз. Бу конледе уллу кьоранчладан кесигизни тыйгызы. Хар сатып алган затыгызы ол сизге керекмиди огьесе угьаймы деп алгьадан сагышлангызы.

АСЛАН. Бу ыйыкка кеп ишлерге керек боллукыду. Солурга деп турган мурагызыны бир кьоуум заманнга унутурга тюшерикки. Файда тюшерик жумушну боллукыдула сизге, угьай деп айтмагызы.

КЫЫЗ. Эрттеден бери солурга излеп, жолочулукга атланырга суююп турасыз. Шёндю анга бек иги кезиудю. Аны ючюн а бираз кьатырак боллукыз да,

харкюнюк жумушланы бир жанында кьоюп, хычыуун ишлени башлагыз.

БАЗМАН. Бу конледе жолочулукга атланырга онугуз болса, ол ишни этигиз. Нек дегенде сизни нерваларыгызы кьозгалыдыла, бираз шошлук изленеди. Андан сора уа, адамла бла ушаклашып, жорегигизни кыйнаган затланы тинтигиз.

АКЪЫРАП. Тюшлеге, белгилеге ийнанган кылыгыгызыны унутуп кьойсагызы игиди. Андан эсе юй жумушларыгызы бла кюрешигиз, тозурап, ремонт керек болуп турган жерлени жамагызы, саулугузугызга эс буругуз.

МАРАУЧУ. Усталыгыгызы бла байламлы фйдалы иш берирге боллукыдула. Жютю акылыгызыны хайырындан ол жумушда ахшы жетишимле болдурлуксуз. Сабийлеригизни жарсыларына артык эс бёлюгюз бу конледе.

ТЕКЕМОЙЮЗ. Бу ыйыкка юйде эмда ишде адамла бла байламлыкыла баш тема боллукыдула сизге. Орта кюн ырыскы бла байламлы жумушланы башламазга кюрешигиз. Ыйыккы ахырына ахшы хапар келликки.

СУУКЪУЙ. Эрттеден бери тамаламай турган жумушларыгызыны кьолга алырга сюериксиз, алай бираз сабыр боллукыз. Нек дегенде бу конле сизге артык тап келишкен кези тююлдюле.

ЧАБАКЪЛА. Билей турганлай кьолугузга иги фйда тюшерик боллукыду. Сакламаган адамгызы бир иги сауга этерге да болур. Ыйыккы саулай алып айтханда, ол сизге не жаны бла да хайырлыды.

Билдирю

Жашил театрда - футболдан хаксыз трансляцияла

Командабыз ючюн жарсыганлагга деп КъМР-ни Культура министрствосу Жашил театрда бююн Россейни бла Хорватияны араларында матчы трансляциясын бардырылды. Дагыда 10-11 июльда боллук жарымфинал оюнланы кёрюзюрюкюде. Финал тюбешиюн трансляциясыны юсюнден арткарак билдирилликки. Трансляцияла 21 сагатда башланарыкыдыла. Театрга хаксыз кирилликки.

Сугоку

		8	2	6	9		
1			7				6
	4	6			7	8	
	1	2	3	4	6	9	
5							2
	9	4	1		7	8	3
	8	1				3	2
9				3			8
		3	9		8	5	

Ёресине, энине да белгиленген квадратлада тарихле кьайтарылмазга керекдиле. Тюз толтурулган судокуну эсеби барысыны да бир боллукыду.

ТОКУМАЛАНЫ Салим хазырлаганды.

ГАЗЕТНИ 81-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАННАН СУДОКУНУ ЖУУАПЛАРЫ:

1	5	8	6	7	3	9	4	2
7	2	9	8	5	4	6	3	1
4	3	6	2	1	9	8	7	5
5	8	7	4	9	2	1	6	3
6	9	4	5	3	1	2	8	7
2	1	3	7	8	6	4	5	9
9	7	1	3	4	8	5	2	6
8	6	5	9	2	7	3	1	4
3	4	2	1	6	5	7	9	8

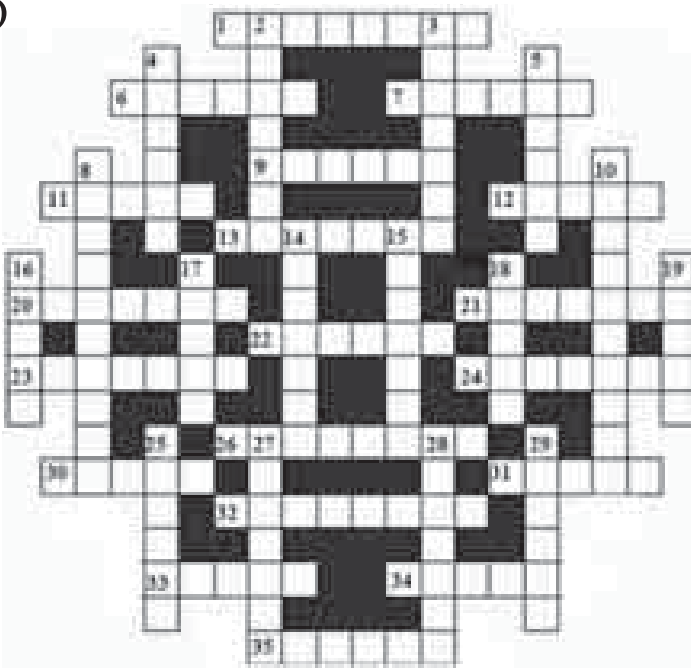
ГАЗЕТНИ 81-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАННАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 7. Арак. 8. Узада. 9. Сант. 10. Асаба. 12. Улар. 13. Жабу. 15. Кьула. 19. Улан. 20. Лагьым. 21. Алам. 24. Жула. 25. Макьа. 28. Шаркь. 30. Ахмат. 32. Тюок. 33. Рота. 34. Шарж. 36. Изеу. 38. Олтан. 40. Отюн. 41. Излеу. 42. Знада.
Ёресине: 1. Сабанчыла. 2. Мант. 3. Асса. 4. Хуна. 5. Улоу. 6. Жанактайт. 11. Ай. 13. Жюн. 14. Бау. 16. Чам. 17. Ара. 18. Кёчюрме. 22. Алф. 23. Таш. 26. Жанкезлик. 27. Уллу кьулак. 29. Кьар. 30. Ант. 31. Тал. 32. Тай. 35. Ат. 37. Уллу. 38. Обур. 39. Назы. 40. Оракь.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 1. Эт жау кьуу-урулгьанда кьалгьаны. 6. Бузкьучу. 7. Ол атдан бизде уллу тукьум жайылгьанды. 9. Кьарачайлыла, сорууга жууап аталмасала, ол сёзю айтып кьоючудула. 11. Бек уллу бахча жер. 12. Кёнделен элде бир тийрени аты. 13. Юйге кирген жер. 20. Бир неда эки жаны да жютю болган базыкь темир таякь. 21. Таулу эртегили тишируу ат. 22. Бир заманда ол шахарны аты Куйбышев болгьанды. 23. Тутмакь термилген зат. 24. Тойну жарыкь этген. 26. Адамны кьоруулаучу. 30. Айтханы керти болуучу аман тили адам. 31. Атны «чачы». 32. Кьурулушда керек зат. 33. Анагга алай да айтадыла таулу сабийле. 34. Кьазахстанда тау бла байламлы шахар ат. 35. Бек аз зат.

ЁРЕСИНЕ: 2. Аман кылыкы адамгга айтадыла алай. 3. Аны жыры бизге Кьарачайдан келгенди. 4. Урушха барган эр кишини кереги. 5. Ашха атылуучу кюйдюргюч зат. 8. Боранлы, кьарлы кезиу, ол заманда юйде

болурга керекбиз. 10. Жарыкь берген зат. 17. Кёп терсликни ол этдиреди. 14. Кирсизлик. 15. Ётюрюкге масхаралап алай да айтадыла. 16. 10. Жарыкь берген зат. 17. Малагга, хыличи сабийге да жетдириучо иничке таякь. 18. Сабан агьач. 19. Индиячы. 25. Ишни дамына жетдирирге кьоймаган зат. 27. Тёгерегин суу алган жер. 28. Аякь кийим тикген уста. 29. Кимге да керек зат.

Учредительле: Кьабарты-Малкьар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МОКЪЛАНЫ Зукура (бёломно редактору),
ТИКАЛАНЫ Фатима (бёломно редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кьоруулау жаны бла Кьабарты-Малкьар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагга "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикге кёре 19.00 сагатда кьол салынады. 20.00 сагатда кьол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГАНЛА:
Таппасханланы Аминат - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия, Кучукланы Сафит - жууаплы секретары орунбасарлары; Токумаланы Салим - (1,2,3,10-чу бетле), Ажкёбеланы Жаннета - (4,9-чу бетле), Зезаланы Лила - (11,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1377 экз. Заказ № 695
Багьасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru